

Sosyal Bilimler Tezlerinin Atıf Özellikleri*

Citation Characteristics of Social Sciences Theses

Nazan ÖZENÇ UÇAK**, Umut AL***

Öz

Bir alanda gerçekleşen bilimsel iletişim büyük ölçüde alan özellikleriyle yakından ilgilidir. Bu çalışmada sosyal bilimler alanında bilimsel iletişim özelliklerinin açıklanmasına çalışılmıştır. Bu amaçla Hacettepe Üniversitesinde 1968-2007 yılları arasında sosyoloji, psikoloji, tarih, ekonomi, felsefe ve İngiliz dili ve edebiyatı disiplinlerinde yapılan tezler arasından yıllara ve derecelere göre tabakalı örnekleme ile 87 yüksek lisans ve 41 doktora tezi olmak üzere toplam 128 tez belirlenmiştir. Bu tezlerde yer alan 15.970 atfın disiplinlere ve dönemlere göre analizi yapılmıştır. Yapılan atıf analizinde tezlerde yer alan atıfların sayısına, yayım tarihine, yayım türüne, yayımlandığı ortama (basılı / elektronik), diline, yazar sayısına göre inceleme yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda atıfların disiplinlere göre farklılık gösterip göstermediğine, zaman içinde atıf yapılan kaynakların ne ölçüde değişiklik gösterdiğine, atıflarda yer alan kaynakların yaşlanma hızının ne olduğuna, yüksek lisans ve doktora tezleri arasında atıf özellikleri açısından fark olup olmadığına bakılmıştır. Verilerin kaydedilmesi için amaca uygun bir veri tabanı tasarlanmış ve elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Microsoft Excel ve Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programlarından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda atıf sayısı ile tez derecesi ve sayfa sayısı arasında bir ilişki olduğu; sosyal bilimler alanında yapılan tezlerde en fazla kitaba atıf yapıldığı, derginin ikinci önemli kaynak olduğu, bu kaynaklar dışındaki kaynak kullanım oranının düşük düzeyde kaldığı; en fazla Türkçe kaynaklara atıf yapıldığı; atıf yapılan kaynakların yarı yaşam süresinin 14 yıl olduğu; tek yazarlı kaynak kullanım oranının çok fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sosyal bilimler alanı içinde yer alan bu altı disiplin arasında atıf özellikleri açısından farklılıklar saptanmıştır. En fazla kitaplara atıf yapan disiplinler felsefe, İngiliz dili ve edebiyatı olurken en fazla dergi kullanan disiplinlerin

* Bu çalışma TÜBİTAK Sosyal Bilimler Araştırma Grubu (SOBAG) tarafından desteklenen “Bilimsel iletişimin zamana ve disiplinlere göre değişimi: Tezler üzerine bibliyometrik bir inceleme” başlıklı projenin (Proje no: 107K505) sosyal bilimlerle ilgili verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

** Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi, ucak@hacettepe.edu.tr

*** Arş.Gör., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi, umutal@hacettepe.edu.tr

psikoloji ve ekonomi olduğu görülmüştür. Literatür eskimesi açısından ise en hızlı eskime psikolojide görülürken en yavaş eskimenin tarihte olduğu anlaşılmıştır. Yayın dili açısından bakıldığında İngilizce kaynak kullanımının psikolojide yoğun olduğu, diğer disiplinlerde Türkçe kaynak kullanımının yaygın olduğu, en fazla dil çeşitliliğinin felsefede görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızın başında konuyla ilgili literatüre yer verilmiş ve elde edilen sonuçlar literatürde yer alan bulgularla karşılaştırıldığında büyük ölçüde örtüştüğü görülmüştür.

Anahtar sözcükler: bibliyometri, atf analizi, tezler, sosyal bilimler, bilimsel iletişim, literatür eskimesi

Abstract

Scholarly communication is very much related with characteristics of the given discipline. The aim of this study is to stress the characteristics of the scholarly communication in social sciences. For this purpose, first of all a total number of 128 theses (87 master's and 41 PhD) have been selected. These theses, submitted between 1968-2007, are chosen according to their year of submission and their layered sampling ratio among the disciplines of sociology, psychology, history, economics, philosophy, and English language and literature. In addition, an analysis of 15,970 citations in these theses has been made according to their total page number, date, type, medium, language, and number of authors. According to the findings, it has been evaluated whether the citations vary according to disciplines, the sources that are being cited alter in time, there is a considerable rate of obsolescence, and there are differences between master's and PhD theses in terms of their citation characteristics. In order to save the data, a relevant database has been designed. The data acquired has been evaluated by Microsoft Excel and Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) softwares. This study concludes that there is a correlation among the number of citations, the degree of theses, and the number of pages; book is the most cited source, whereas journal is the second in social sciences, while the usage of other sources remain low; the most cited sources are Turkish; the half-life of the cited sources is 14 years; and finally the use of single-authored sources is very high. In addition, these given six disciplines of social sciences differ according to their citation characteristics. The most book-citing disciplines are philosophy and English language and literature; while the most journal-user disciplines are psychology and economics. The fastest literature obsolescence is seen in psychology; on the other hand, it is the slowest in history. In terms of language the most intense use of English sources is seen in psychology. In other disciplines Turkish sources are widely used and philosophy is a discipline in which the language variety is high. In the beginning of our study the relevant literature has been introduced and it has been found out that the previous findings in the literature and those of ours are overlapping.

Keywords: bibliometrics, citation analysis, research theses, social sciences, scholarly communication, literature obsolescence

Giriş

Bilimsel çalışmaların gelişiminde temel unsur bu çalışma sonuçlarının yayımlanması ve başkaları tarafından kullanılabilmesidir. Bu durum tüm alanlar için

geçerli olmasına rağmen her alanda bilimsel iletişim özellikleri aynı değildir. Alanların özelliklerine göre yayın faaliyetleri, yayın türleri ve kullanımları değişiklik göstermektedir. Bir alanda bilginin üretimi ve kullanımını belirleyen en önemli unsur alan özellikleridir. Gereksinim duyulan bilginin güncel, geriye dönük, evrensel veya yerel olması; alanın ekip çalışmalarına veya bireysel çalışmaya açık olması gibi özellikler kullanılan bilgi kaynaklarının türünü ve niteliğini etkilemektedir. Bilgi merkezlerinin bu özellikleri bilmeden koleksiyon geliştirmeleri kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamada sorunlara neden olabilmektedir. Aynı şekilde bilimsel yayınların görünürlüğü, erişimi ve değerlendirilmesinde bu özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir.

Bilimsel çalışmalar içinde en kapsamlı ve ayrıntılı çalışmalardan birisi de tezlerdir. Tezlerde kullanılan kaynaklar o alanın kaynak kullanım özelliği hakkında önemli ipuçları vermektedir. Bu çalışmada Hacettepe Üniversitesinde 1968-2007 yılları arasında psikoloji, sosyoloji, ekonomi, tarih, felsefe ve İngiliz dili ve edebiyatı (İDE) alanlarında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin atıfları incelenmiştir. Bu araştırmada amaç sosyal bilimler alanında bilimsel iletişim özelliklerini ve bu özelliklerin zaman içinde geçirdiği değişimi ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda tezlerin atıf sayıları, atıflarda kullanılan kaynak türleri, yayın dili, yazar sayısı ve kullanılan kaynakların eskime oranları araştırılmıştır.

Sosyal Bilimlerde Bilimsel İletişim

Sosyal bilimler alanında bilimsel iletişimin özellikleri 1960 sonrasında araştırılmaya başlanmış, bu alanda bilimsel iletişimin örnekleri ve diğer alanlarla karşılaştırılması 1970'li yıllarda derinlik kazanmıştır. Zamanla ilerleyen araştırmalar sosyal bilimler ile fen bilimleri arasındaki bilimsel iletişimdeki farklılıkları açıklıkla ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmalar bilgi hizmetlerinin tasarlanmasında, koleksiyon gelişiminde büyük ölçüde fen bilimler kullanıcısının dikkate alındığını ve bu nedenle sosyal bilimler alanında çalışan bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarını yanıtlamada sorunların olduğunu gözler önüne sermektedir (Brittain, 1984).

Sosyal bilimlerde bilgi fen bilimlerinde olduğu kadar yansız ve evrensel değildir. Sosyal bilimlerde üretilen bilgi içinde yaşanan bölgeden, kişisel ve toplumsal koşullardan, politik ve kültürel sistemden etkilenmektedir. Bu alanda değişmez ve kesin sonuçlar elde etmenin zorluğu, üretilen bilginin öncelikle üretildiği bölge için geçerli ve önemli olması, fen bilimlerinde olduğu gibi evrensel genellemeler yapmayı zorlaştırmaktadır (Uçak, 2005). Sosyal bilimlerde bilgi üretimi ve tüketimi büyük ölçüde ulusal düzeyde gerçekleşmektedir. Bunu bir örnekle açıklama gereği duyan Hicks (2004), Amerikalı ve Avrupalı jeologların İzlanda'daki volkanlarla; genetikçilerin İzlandalıların genetik yapısıyla ilgili olduğunu ancak bir Hollandalı kamu yöneticisinin

yabancı ülkelerin kamu yönetimi konusunda uzmanlığının olamamasını örnek vermektedir. Bu özellikler bilimsel iletişime de yansımakta, kullanılan yayın türlerini etkilemekte ve alanlar arası bilgi üretim ve kullanım farklılığını yaratmaktadır. Nitekim yapılan araştırmalar sosyal bilimler alanında çalışan araştırmacıların öncelikle ulusal ve kendi dillerindeki yayınlara atıf yaptığını göstermektedir (Skelton, 1973; Slatter, 1988; Hicks, 1999). Bu durum özellikle sosyoloji, hukuk, kamu yönetimi, halk bilimi gibi alanlarda daha da belirgin olmaktadır. Fen ve sosyal bilimleri karşılaştıran araştırmalar, sosyal bilimcilerin fen bilimcilere oranla daha az yabancı yayın kullandığını ve bu yayınlara daha az yazı gönderdiğini göstermektedir (Brittain, 1984; Yitzhaki, 1998).

Gereksinim duyulan bilginin niteliği, alanlar arasında kaynak tercihi ve kullanımı üzerinde belirleyici olmaktadır. Güncellik kaygısı süreli yayınların kullanımını artırırken, bu kaygının yaşanmadığı alanlarda monografı önemli bilgi kaynağı haline getirmektedir. Evrensel ve güncel bilgi ihtiyacı fen bilimlerinde süreli yayınları birinci derecede önemli bilimsel iletişim aracı olarak ön plana çıkarırken, sosyal bilimler alanında zaman baskısının az olması ve kümülatif araştırma ihtiyacı kitapların yoğun kullanımına neden olmaktadır. Sosyal bilimler alanında güncel bilgi gereksinimi fen bilimlerinde olduğu kadar yoğun değildir. Bu alanda güncel bilginin yarı sıra geriye dönük ve arşiv bilgisinin de değerli olduğu bilinmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar sosyal bilimler ve fen bilimleri arasında özellikle kitap ve süreli yayın tercihleri arasındaki farkları ortaya koymaktadır (Cronin, Synder ve Atkins, 1997; Lindholm-Romantschuk ve Warner, 1996; Uçak, 1997; Kyvik, 2003). Sosyal bilimler alanında dergi kullanımında zamanla bir artış gözlenirse de kitapların yoğun kullanımının büyük ölçüde değiştiği söylenemez. Nitekim farklı yıllarda yapılan araştırma sonuçları bu durumu doğrular niteliktedir. 1971 yılında yapılan bir araştırma sonucuna göre kitaplara yapılan atıflar kimyada %5 ve fizikte %8 civarında iken bu oran sosyal bilimlerde %31 ile %62 arasında değişmektedir (Broadus, 1971). Araştırma bulguları zaman içinde bu verilerin çok fazla değişmediğini göstermektedir. Nitekim Hollanda'da yapılan bir başka araştırmada sosyal bilimcilerin %67 oranında kitaba, %7 oranında kitap içi bölümlere ve %26 oranında dergilere atıf yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır (Nederhof, 2006). Özellikle insan bilimleri alanında kitap kullanım oranının daha da fazla olduğu bilinmektedir. Huang ve Chang'ın (2008) Hong Kong Üniversitesinde yapılan bir araştırmaya dayalı olarak belirttiğine göre 21 farklı disiplinde atıf yapılan kaynaklar arasında büyük fark vardır. Dergi kullanımı fizikte %99'a çıkarken bu oran müzikte %11'dir. Aynı rapora göre fen bilimlerinin tüm bölümlerinde dergi kullanımı ilk sırada önemli olurken, kitap ve kitap içi bölümlere atıf oranı sosyal bilimler alanında fazla bulunmuştur.

Ancak sosyal bilimler içinde yer alan tüm disiplinlerde kaynak kullanım özellikleri aynı değildir. Psikoloji, ekonomi ve işletme gibi güncel bilginin daha önemli olduğu alanlarda dergi kullanımı fen bilimlerine kıyasla daha az olmakla birlikte, diğer sosyal

bilimler alanındaki disiplinlere göre daha fazladır. Atıf dizinleri temel alınarak yapılan bir araştırmaya göre dergilere yapılan atıflar tarihte %35, sosyolojide %40 iken ekonomide bu oran %49, işletmede %56 ve psikolojide %64'e çıkmaktadır. Ancak bu sonuçlar fen bilimleri alanında dergi kullanım oranlarıyla karşılaştırıldığında düşük düzeyde kalmaktadır. Nitekim aynı araştırmaya göre dergi kullanım oranı fizikte %85, kimyada %84 olarak saptanmıştır (Glänzel ve Schoepflin, 1999). Felsefe alanında yapılan bir araştırmada ise monograflara %70, kitap içi bölümlere %15 oranında atıf yapıldığı saptanırken, bu oran dergiler için %13 olarak bulunmuştur (Cullars, 1998).

Bilimsel iletişimin önemli unsurları olan dergiler giderek daha çok elektronik ortamda hazırlanıp erişime açılmaktadır. Bu yayınların kullanımı üzerine yapılan geniş çaplı bir araştırma sosyal bilimcilerin sadece %8'inin elektronik yayın hizmetlerinden haberdar olduğunu ve elektronik dergileri kullandığını, %41'inin kendi abone olduğu basılı dergileri, %24'ünün ise kütüphanenin abone olduğu basılı dergileri kullandığını ortaya koymaktadır (Tenopir ve King, 2002). Bu oranın daha sonraki yıllarda giderek artış gösterdiği görülse de, basılı dergi kullanma alışkanlığının büyük ölçüde değişmediği anlaşılmaktadır. Kaliforniya Üniversitesinde yapılan bir araştırmaya göre sosyal bilimlerde elektronik dergilerin basılı dergilere göre kullanım oranı yirmide birdir (Robb ve Janes, 2003). Daha sonra yapılan bir başka araştırmada bu oran onda bir olarak bulunmuştur (Schottlaender ve diğerleri, 2004). Sosyal bilimler içinde yer alan disiplinlerin elektronik kaynak kullanım oranları birbirinden farklı olabilmektedir. Ekonomi alanında elektronik yayınlar diğer disiplinlere göre daha fazla kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalar elektronik kaynakların en az kullanıldığı alanın insan bilimleri alanı olduğunu ortaya koymaktadır (Besimoğlu, 2007; Tommney ve Burton, 1998; Bar-Ilan, Peritz ve Wolman, 2001).

Sosyal bilimler alanında kuramsal gelişme fen bilimlerine göre daha yavaş olmakta, bunun sonucu olarak yayın eskimesi de daha yavaş gerçekleşmektedir. Sosyal bilimler alanında kullanılan kaynakların yaşı değerlendirildiğinde, on ile onbeş yıl önce basılmış kaynakların yoğun atıf aldığı görülmektedir (Lindholm-Romantschuk ve Warner, 1996). Ancak güncel ve geriye dönük bilgi arama davranışı, sosyal bilimler içinde farklı alanlar arasında değişiklik göstermektedir. Örneğin, psikoloji ve ekonomi ile sosyoloji ve tarih bilgi gereksinimi açısından aynı özellikleri taşımamaktadır. Psikoloji, ekonomi, işletme gibi disiplinlerde daha çok güncel bilgiye gereksinim duyulurken, tarih ve sosyoloji disiplinlerinde eski tarihli kaynaklar önemli olabilmektedir (Slater, 1988).

Alan özelliklerinin etkili olduğu bir başka konu da yayınların yazar sayısıdır. Tek veya çok yazarlı yayın yapma bireysel veya ekip çalışmalarının varlığı ile yakından ilgilidir. Fen bilimlerinde olduğu gibi alanın ekip çalışmasına yatkın olması bu alanda çok yazarlı bilgi üretimini artırırken, sosyal ve insan bilimleri alanlarında bireysel çalışma alışkanlığı tek yazarlı yayın sayısının fazla olmasına neden olmaktadır. Bir araştırmaya göre sosyal bilimler alanında çok yazarlı yayın oranı %14'dür. Bu oran dil ve edebiyat çalışmalarında %3'e kadar düşmektedir (Rubio, 1992).

Yöntem

Bu araştırma fen, sosyal, teknik ve insan bilimlerini içine alan bir araştırma projesinin sosyal bilimlerle ilgili bulgularını yansıtmaktadır. Bu çalışmada yüksek lisans ve doktora tezlerinde yapılan atıflar incelenerek, atıf özelliklerinin saptanmasına çalışılmıştır. Tezlerde yer alan atıfların disiplinlere göre farklılık gösterip göstermediğine, zaman içinde atıf yapılan kaynakların ne ölçüde değişiklik gösterdiğine, atıflarda yer alan kaynakların yaşlanma hızının ne olduğuna, yüksek lisans ve doktora tezleri arasında atıf özellikleri açısından fark olup olmadığına bakılmıştır. Araştırma sorularını yanıtlamak için Hacettepe Üniversitesinde 1968-2007 yılları arasında sosyoloji, psikoloji, tarih, ekonomi, felsefe ve İngiliz dili ve edebiyatı alanlarında yapılan tezler arasından belirlenen örnekleme oranına (%11) göre tezler seçilmiştir. Tezlerin seçiminde yıllara ve derecelere göre tabakalama yapılarak 87 yüksek lisans ve 41 doktora tezi olmak üzere toplam 128 tez belirlenmiştir (bkz Tablo 1). Öncelikle bu tezlerin bibliyometrik özellikleri (yıl, sayfa sayısı, atıf sayısı gibi özellikleri); daha sonra da tezlerde atıf yapılan kaynakların yayın türü, yayım ortamı, dili, atıf yapılan yayının kaç yazarlı olduğu gibi özellikleri incelenmiştir. Tüm bu verilerin kaydı için bir veri tabanı tasarlanarak tezlere ve atıflara ait veriler bu veri tabanına kaydedilmiştir.

Tablo 1. Disiplinlere göre seçilen tez sayıları

Disiplin	1968-1977	1978-1987	1988-1997	1998-2007	Toplam
Psikoloji	1	4	5	9	19
Sosyoloji	2	3	10	13	28
Tarih	1	6	13	25	45
Ekonomi	0	1	2	0	3
Felsefe	1	1	3	5	10
İngiliz dili ve edebiyatı	3	3	10	7	23
Toplam	8	18	43	59	128

Araştırmamız kapsamında sosyal bilimlere ait 128 tezdaki 15.970 atıf disiplinlere ve dönemlere göre analiz edilmiştir. Literatür eskimesine yönelik gerçekleştirilen analizler öncesinde, bazı tezlerdeki kimi atıflarda tarih bilgisi olmadığı saptanmıştır. Literatür eskimesi hesaplanırken tarih bilgisi olmayan atıflar (598 atıf) değerlendirme dışı bırakılmıştır. Atıf analizinden elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Microsoft Excel ve Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programlarından yararlanılmıştır.

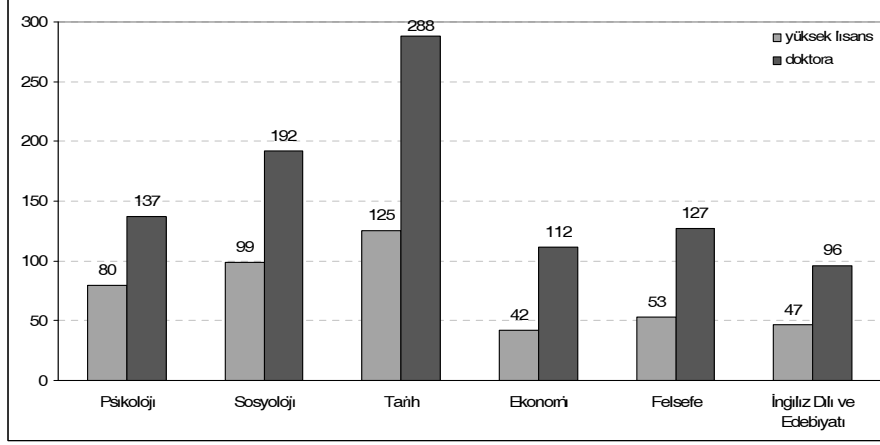
Bulgular

Hacettepe Üniversitesinde seçilen altı alanda (psikoloji, sosyoloji, tarih, ekonomi, felsefe, İngiliz dili ve edebiyatı) 1968-2007 yılları arasında toplam 1140 tez yapılmıştır. Araştırmamız kapsamında örnekleme yoluyla bu tezlerin 128'i incelenmiştir. Söz konusu tezlerin 87'si (%68) yüksek lisans, 41'i (%32) doktora tezidir. Yüksek lisans tezlerinde ortalama sayfa sayısı 130 iken doktora tezlerinde bu rakam tam iki katlık artış göstermektedir (ortalama sayfa sayısı 260). En uzun tez 592 sayfalık doktora tezi, en kısa tez ise 17 sayfalık yüksek lisans tezidir. Tezlerde atıf yapılan kaynak sayısı toplamı 15.970 ortalaması ise 125'tir (SS=101, min.=11, maks.=686). Doktora tezlerindeki ortalama atıf sayısı (96) yüksek lisans tezlerindeki (47) iki kat daha fazladır (bkz Tablo 2). Tezlerin sayfa sayısı arttıkça yapılan atıf sayısının da çoğaldığı görülmektedir (Pearson's $r = 0,660$, $p < 0,01$).

Tablo 2. Sosyal bilimler tezlerinin sayfa ve atıf sayıları

Disiplinler	Tez sayısı		Sayfa sayısı						Atıf sayısı					
	Y.L.	Dr.	Yüksek lisans			Doktora			Yüksek lisans			Doktora		
			N	\bar{X}	SS	N	\bar{X}	SS	N	\bar{X}	SS	N	\bar{X}	SS
Psikoloji	15	4	1599	107	43	777	194	47	1200	80	46	546	137	50
Sosyoloji	18	10	3093	172	63	2825	283	77	1788	99	82	1923	192	105
Tarih	30	15	4188	140	58	4978	332	138	3764	125	54	4326	288	139
Ekonomi	2	1	207	104	23	171	171	-	83	42	5	112	112	-
Felsefe	7	3	690	99	34	620	207	93	372	53	26	382	127	90
İDE	15	8	1518	101	64	1273	159	58	709	47	29	765	96	56
Toplam	87	41	11.295	130	61	10.644	260	119	7916	91	62	8054	196	129

Sosyal bilimler tezleri içinde yararlanılan kaynak sayısının en fazla olduğu disiplin tarihtir. Ekonomi ile İngiliz dili ve edebiyatındaki tezler nispeten daha az kaynaktan yararlanılarak tamamlanmıştır. Diğer sosyal bilimler disiplinleri ile karşılaştırıldığında doktora tezlerindeki atıfların yüksek lisans tezlerindeki atıflara oranı en düşük olan disiplin psikolojidir. Bir başka ifadeyle psikoloji doktora ve yüksek lisans tezlerindeki atıf sayılarının birbirine en yakın olduğu disiplindir. Ortalama atıf sayılarının daha düşük olduğu disiplinlerde (felsefe ve ekonomi) doktora tezlerinde yararlanılan kaynak sayısı yüksek lisans tezlerinde yararlanılan kaynak sayısından yaklaşık 2,5 kat daha fazladır (bkz Şekil 1).

Şekil 1. Sosyal bilimler tezlerindeki ortalama atf sayıları

Atf Yapılan Yayın Türleri

Sosyal bilim tezlerinde atfların çoğunluğu kitaplardan oluşmaktadır. Kitaplara yapılan atflar dergilere yapılan atflardan yaklaşık üç kat daha fazladır. En fazla kitaplara atf yapan disiplinler felsefe (%93), İngiliz dili ve edebiyatı (%87,2) ve sosyolojidir (%70,7). Bu oran tarihte %67,2'ye, ekonomide %54,9'a ve psikolojide %26,2'ye düşmektedir. Güncel bilginin takibinin önemli olduğu alanlarda dergi kullanım oranı artmaktadır. Genel olarak sosyal bilimlerde dergilere atf dörtte bir oranındadır. Ancak disiplinler bazında bakıldığında psikoloji diğer disiplinlerden ayrılmaktadır. Dergi kullanım oranı felsefede %6,2, İngiliz dili ve edebiyatında %10,2, ekonomide %19, sosyolojide %19,2 ve tarihte %19,6 iken bu oran psikolojide %66,6'dır. Genel olarak bakıldığında psikoloji dergi yoğun kullanımı ile sosyal bilim disiplinleri arasında çok farklı bir konuma sahiptir. Literatürde psikoloji alanında yayın kullanımını özelliklerinin sosyal bilimlerin genel özelliklerinden ayrıldığını vurgulayan çok sayıda araştırma sonucu vardır. Bu çalışmalarda psikolojideki yoğun dergi kullanımına dikkat çekilmekte, araştırma sonuçlarına göre dergilere yapılan atfların oranı %62 ile %79 arasında değişim göstermektedir (Schaffer 2004; Shontz 1992; Wehmeyer ve Wehmeyer 1999).

Sosyal bilimler alanında kitap ve dergi dışında kullanılan diğer yayınlar da çalışma kapsamında incelenmiştir. Sosyal bilimler içinde yer alan altı disiplinde kitap ve dergi dışında atf yapılan kaynakların oranının genelde düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Bu kaynakların kullanımında disiplinler arasında az da olsa farklılık vardır. Tezler en fazla %3,3 oran ile psikoloji alanında, bildiriler en fazla %4,8 oran ile sosyoloji alanında kullanılırken, diğer alanlarda bu oran daha düşük düzeydedir. Özellikle ekonomide yayımlanmamış raporlara, tarihte ise arşiv belgelerine yapılan atfların sayısı fazladır.

Genel olarak bakıldığında elektronik kaynakların en az atıf yapılan yayın türü olduğu görülmektedir. Karşılaştırmalı olarak bakıldığında düşük oranda olmakla birlikte elektronik yayınlardan İngiliz dili ve edebiyatı diğer disiplinlere göre daha fazla yararlanmaktadır (bkz Tablo 3).

Tablo 3. Sosyal bilimler tezlerinde atıf yapılan yayın türleri

Yayın Türü	Psikoloji		Sosyoloji		Tarih		Ekonomi		Felsefe		İDE		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kitap	457	26,2	2624	70,7	5433	67,2	107	54,9	701	93,0	1285	87,2	10.607	66,4
Dergi	1162	66,6	713	19,2	1583	19,6	37	19,0	47	6,2	151	10,2	3693	23,1
Tez	58	3,3	49	1,3	81	1,0	1	0,5	6	0,8	5	0,3	200	1,3
E-yayın	-	-	55	1,5	42	0,5	-	-	-	-	32	2,2	129	0,8
Bildiri	53	3,0	179	4,8	230	2,8	8	4,1	-	-	1	0,1	471	2,9
Diğer	16	0,9	91	2,5	721	8,9	42	21,5	-	-	-	-	870	5,4
Toplam	1746	100,0	3711	100,0	8090	100,0	195	100,0	754	100,0	1474	100,0	15.970	99,9

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdesi %100'den farklıdır.

Literatür Eskimesi

Her disiplinde yayınların eskime oranı aynı değildir. Güncel bilgi ihtiyacının fazla olduğu disiplinlerde yayınlar daha hızlı yaşlanırken, geriye dönük bilgi kullanım ihtiyacının fazla olduğu disiplinlerde yaşlanma daha yavaş olmaktadır. Araştırmamızda tezlerde yapılan atıfların yarı yaşamının¹ yanı sıra %60, %70, %80 ve %90 eskime oranları da hesaplanmıştır. Bu tür araştırma sonuçları bilgi merkezlerinin koleksiyon geliştirirken ve ayıklarken disiplinlerin literatür eskime oranlarına göre hareket edilmesine katkısı açısından önemlidir. Disiplinlerin eskime oranları dikkate alınarak hazırlanan bir koleksiyon politikası kullanıcı tatminini artıracaktır.

Tezlerde atıf yapılan kaynakların yarı yaşamını bulmak için atıf yapılan tüm kaynakların yayın yılları, atıfların yapıldığı tezlerin yayın yılından çıkarılmış ve atıf yapılan kaynakların ortancası bulunmuştur. Söz konusu işlem her disiplin için ayrı ayrı yapılmıştır. Buna göre genel olarak sosyal bilimler alanındaki tüm tezlerde atıf yapılan kaynakların yarı yaşamı 14 yıldır. Bu duruma göre çalışmamız kapsamındaki altı disiplinlerdeki atıf yapılan yayınların yarısı son 14 yılda yayımlanmıştır. Literatür eskimesinin bu denli yüksek çıkmasında söz konusu altı disiplin içinde tarih tezlerinde atıf sayısının yüksek olmasının ve bu atıfların büyük ölçüde eski tarihli kaynaklara dayanmasının önemli rolü bulunmaktadır.

Literatür eskimesinin en yavaş gerçekleştiği disiplin tarihtir. Tarih disiplinindeki tezlerdeki atıfların yarısı 21 yaş ve üzerindedir. Ekonomi ve psikolojide eskime sosyoloji, felsefe ve İngiliz dili ve edebiyatına göre daha hızlı gerçekleşmektedir. Yarı

* “Yarı Yaşam” kavramı “atıf ya da istek yapılan kaynakların ortanca yaşı” olarak tanımlanmaktadır (Line 1970)

yaşam ekonomide yedi, psikolojide dokuz, sosyoloji ve felsefede on yıldır. İngiliz dili ve edebiyatı ise tarihten sonra eskimenin en yavaş gerçekleştiği disiplindir (bkz Tablo 4). Ekonomideki atıfların %90'ı son 15 yıldaki yayınlardan gelirken, bu oran psikoloji için 23 yıl, felsefe için 32 yıl, İngiliz dili ve edebiyatı için 33 yıl, sosyoloji için 35 yıl, tarih için ise 84 yıl olarak saptanmıştır. Bu bulgu özellikle tarih disiplini başta olmak üzere sosyal bilimler altındaki disiplinlere yönelik koleksiyon oluştururken eski kaynakların da koleksiyon için önemli olduğunu hatırlamamız gereğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4. Eskime oranları

Disiplinler	%50	%60	%70	%80	%90
Psikoloji	9	11	13	17	23
Sosyoloji	10	13	18	24	35
Tarih	21	28	39	59	84
Ekonomi	7	8	10	13	15
Felsefe	10	13	17	23	32
İngiliz dili ve edebiyatı	12	15	19	24	33
Tümü için	14	18	25	35	62

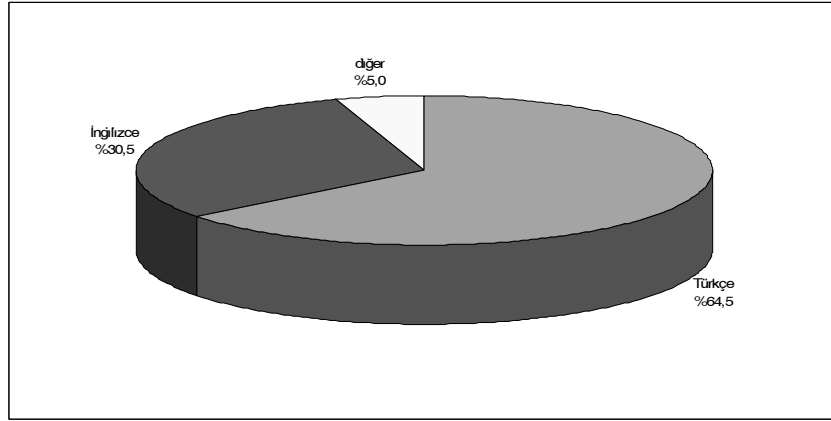
Yayın türleri bazında değerlendirme yapıldığında, genel olarak sosyal bilimlerde kitaplar ve dergilere yapılan atıflar için yarı yaşam 14'er yıl olarak saptanmıştır. Ancak disiplinler arasındaki bazı farklılıklar dikkat çekicidir. Örneğin tarihteki tezlerde dergilere yapılan atıflar için yarı yaşam 39 yıldır. Oysa aynı disiplinde kitaplara yapılan atıflara ilişkin yarı yaşam 17 yıl olarak saptanmıştır. Diğer beş disiplinde kitaplara ilişkin elde edilen yarı yaşam yılı dergilerden daha yüksektir. Sosyoloji, psikoloji, İngiliz dili ve edebiyatı ile felsefe yaşlanma açısından birbirlerine yakın özellikler gösterirken, ekonomi sosyal bilimlere ait disiplinler arasında en hızlı literatür eskimesine sahip disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomi tezlerinde atıf yapılan kitapların yarı yaşamı sekiz yıl, dergilerin ise altı yıldır (bkz Tablo 5).

Tablo 5. Yayın türlerine göre yarı yaşam ve disiplinlere göre dağılımı

Disiplinler	Kitap	Dergi	Tez	E-yayın	Bildiri	Diğer	Tüm yayınlar
Psikoloji	11	9	6	-	6	4	9
Sosyoloji	11	10	8	1	6	4	10
Tarih	17	39	9	2	16	125	21
Ekonomi	8	6	5	-	9	4	7
Felsefe	10	8	12	-	-	-	10
İDE	12	9	3	0	6	-	12
Tümü için	14	14	8	1	9	65	14

Atıf Yapılan Yayınların Dillere Göre Değerlendirilmesi

Hangi disiplinde yerel kaynakların veya yabancı literatürün daha çok tercih edildiğinin saptanması, bu disiplinlerde yerel ve yabancı literatür kullanımının ölçülmesi ve koleksiyon oluşturma çalışmaları açısından önemlidir. Bilimsel iletişimde İngilizce ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Ancak sosyal bilimlerin yerel çalışma özelliği nedeniyle bu alanda ana dil kullanımının yaygın olduğu bilinmektedir. Çalışmamızda sosyal bilimler tezlerindeki atıfların %64,5'ini Türkçe kaynakların oluşturduğu görülmektedir. İngilizce yayınlara yapılan atıfların oranı ise %30,5'tir (bkz Şekil 2). Araştırmamızda yayın dilli olarak Türkçe ve İngilizce seçenekleri dışında atıf yapılan kaynakların dilleri "diğer" başlığı altında toplanmıştır. Elde ettiğimiz bulgular sınırlı sayıda da olsa Almanca, Fransızca, Arapça, Latince ve Rusça kaynaklara atıf yapıldığını göstermektedir.

Şekil 2. Sosyal bilimler tezlerinde atıf yapılan kaynakların dillere göre dağılımı

Disiplinler arasında Türkçe kaynak kullanımının en yoğun olduğu alanlar sırasıyla tarih, sosyoloji ve ekonomidir. Doğası gereği İngiliz dili ve edebiyatında kullanılan kaynakların tamamına yakınının dili İngilizcedir. İngilizce kaynak kullanımının baskın olduğu diğer bir disiplin ise psikolojidir. Psikolojide atıf yapılan kaynakların %86'sının dili İngilizcedir. Felsefe ise Türkçe ve İngilizce dışındaki kaynaklardan en fazla yararlanan disiplin olarak dikkati çekmektedir. Felsefe tezlerinde atıf yapılan kaynakların %22'si İngilizce ya da Türkçe dışındaki bir dile aittir. Söz konusu diller arasında Fransızca, Almanca ve Latince yer almaktadır. Bu durum felsefeye yönelik koleksiyon geliştirirken dil yelpazesinin geniş tutulması gerektiğini gözler önüne sermektedir.

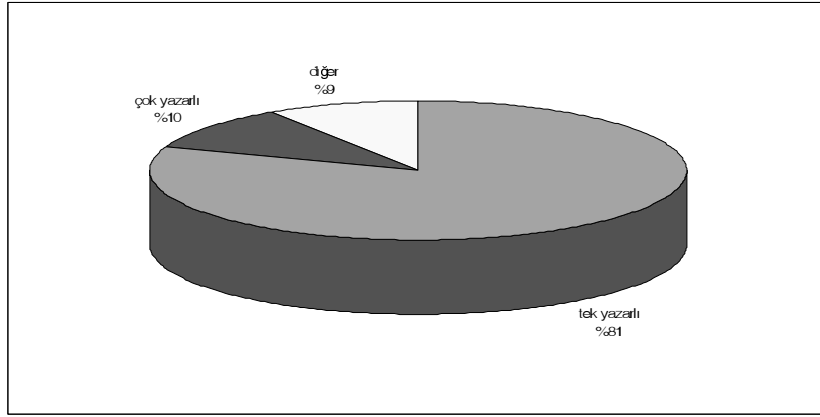
Tablo 6. Atıf yapılan kaynakların dile göre dağılımı

Disiplinler	Tek yazarlı		Çok yazarlı		Diğer		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Psikoloji	713	40,8	1021	58,5	12	0,7	1746	100,0
Sosyoloji	3265	88,0	258	7,0	188	5,1	3711	100,1
Tarih	6675	82,5	226	2,8	1189	14,7	8090	100,0
Ekonomi	122	62,6	19	9,7	54	27,7	195	100,0
Felsefe	730	96,8	18	2,4	6	0,8	754	100,0
İngiliz dili ve edebiyatı	1356	92,0	97	6,6	21	1,4	1474	100,0
Toplam	12.861	80,5	1639	10,3	1470	9,2	15.970	100,0

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdeleri %100'den farklıdır.

Atıf Yapılan Yayınların Yazar Sayısı Açısından Değerlendirilmesi

Disiplinlerin bireysel veya ekip çalışmasına yatkınlığı, disiplinlerarası çalışma alışkanlığını olup olmaması yayınların tek veya çok yazarlı olması üzerinde belirleyici olmaktadır. Genel olarak bakıldığında sosyal bilimler tezlerinde atıf yapılan kaynakların çoğunluğu tek yazarlı yayınlardan oluşmaktadır. Atıfların onda biri ise çok yazarlı kaynaklara yapılmıştır. Çalışmamızda yazar bilgisi olmayan ya da tüzel kuruluşların ürettiği yayınlar “diğer” başlığı altında toplanmıştır ve bu tür yayınların toplam içindeki oranı %9'dur (bkz Şekil 3).

Şekil 3. Sosyal bilimler tezlerinde atıf yapılan kaynakların yazar durumları

Atıf yapılan kaynaklar incelendiğinde sosyal bilimler içerisinde psikoloji dışında tek yazarlılığın baskın olduğu ortaya çıkmaktadır. Psikoloji tezlerindeki atıfların yarısından fazlası (%58,5) çok yazarlı kaynaklara yapılmıştır (bkz Tablo 7). Psikoloji dışındaki diğer disiplinlerde tek yazarlı kaynaklara daha fazla atıf yapıldığı görülmektedir. Özellikle psikolojide grup çalışmaları ve projelerin diğer sosyal bilim disiplinlerine göre daha fazla olması bu sonucun ortaya çıkmasının temel nedenidir. Ayrıca klinik psikoloji gibi psikolojinin bazı alt dallarında disiplinlerarası çalışmalar yoğun bir biçimde

gerçekleştirilmektedir. Bu da farklı alanlardan araştırmacılarla ortak çalışılma gereksinimini ortaya çıkarmaktadır.

Felsefe tezlerinde atıfların %96,8'inin ve tarih tezlerinde atıfların %82,5'inin tek yazarlı çalışmalara yapıldığı görülmektedir. Bu durum felsefe ve tarihte bireysel olarak yapılan çalışmaların bir sonucudur. Öte yandan tarih ve ekonomide yazarı bulunmayan ya da tüzel kuruluşların sorumluluğunda yayımlanmış olan çalışmaların varlığı dikkati çekmektedir (bkz Tablo 7).

Tablo 7. Tezlerde atıf yapılan kaynakların yazar durumları

Disiplinler	Tek yazarlı		Çok yazarlı		Diğer		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Psikoloji	713	40,8	1021	58,5	12	0,7	1746	100,0
Sosyoloji	3265	88,0	258	7,0	188	5,1	3711	100,1
Tarih	6675	82,5	226	2,8	1189	14,7	8090	100,0
Ekonomi	122	62,6	19	9,7	54	27,7	195	100,0
Felsefe	730	96,8	18	2,4	6	0,8	754	100,0
İngiliz dili ve edebiyatı	1356	92,0	97	6,6	21	1,4	1474	100,0
Toplam	12.861	80,5	1639	10,3	1470	9,2	15.970	100,0

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdeleri %100'den farklıdır.

Atıfların Dönemlere Göre Dağılımı

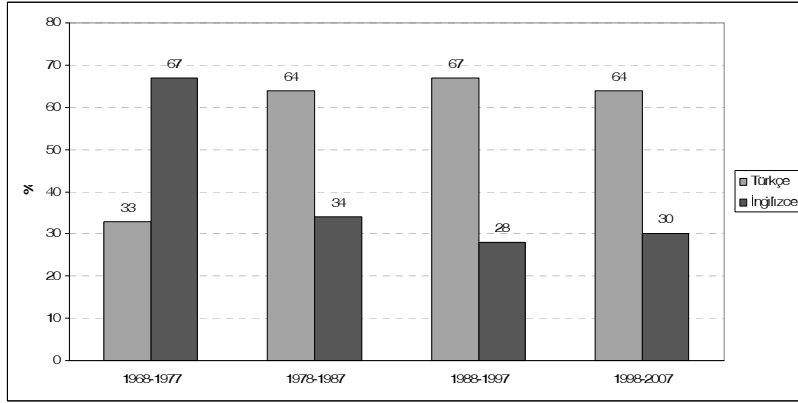
Çalışmamızda tezlerdeki atıf yönelimlerinin zaman içinde dönemlere göre farklı olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan incelemelerde onar yıllık zaman aralıkları kullanılmıştır. Genel olarak dönemler itibariyle tezlerde atıf yapılan yayın türleri incelendiğinde, dönemler arasında çok fazla bir farklılık olmadığı gözlenmektedir. Bütün dönemlerde kitaplara yapılan atıfların dergilere yapılan atıflardan fazla olduğu görülmüştür (bkz Tablo 8). Son dönem itibariyle dergilere yapılan atıflarda artış olduğu saptanmışsa da kitap kullanımının önceliği devam etmektedir.

Tablo 8. Dönemlere göre sosyal bilimler tezlerinde atıf yapılan yayın türleri

Yayın türü	1968-1977		1978-1987		1988-1997		1998-2007		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kitap	185	81,1	1243	68,4	3331	69,7	5848	64,0	10.607	66,4
Dergi	41	18,0	370	20,4	883	18,5	2399	26,2	3693	23,1
Tez	-	-	22	1,2	36	0,8	142	1,6	200	1,3
E-yayın	-	-	-	-	-	-	129	1,4	129	0,8
Bildiri	1	0,4	47	2,6	169	3,5	254	2,8	471	2,9
Diğer	1	0,4	136	7,5	363	7,6	370	4,0	870	5,4
Toplam	228	99,9	1818	100,1	4782	100,1	9142	100,0	15.970	99,9

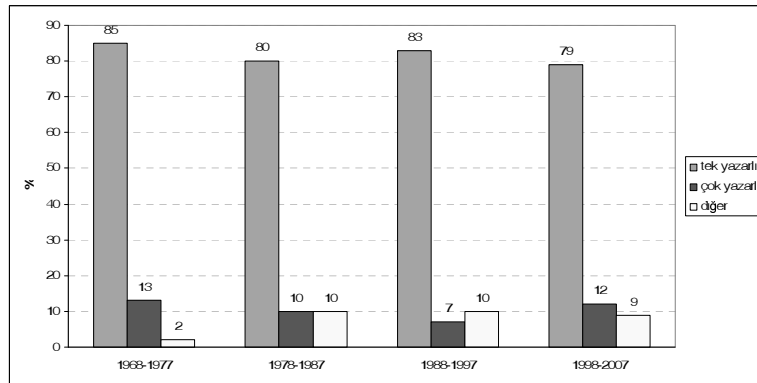
Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam yüzdesi %100'den farklıdır.

Kullanılan kaynakların dilleri dönemlere göre karşılaştırıldığında, kısmen de olsa Türkçe kaynak kullanımında bir artış olduğu, buna karşılık İngilizce kaynak kullanımında bir miktar azalma olduğu görülmektedir. Sosyal bilimler alanında Türkçe kaynak sayısında zamanla görülen artışın bu sonuçlar üzerinde etkisi olabileceği düşünülebilir. Sosyal bilimlerde 1968-1977 yılları arasında hazırlanan tezlerde atıfların %33'ü Türkçe kaynaklara yapılırken bu oran son dönemlerde %60'ların üzerine çıkmıştır (bkz Şekil 4). Türkçe literatür geliştikçe Türkçe kaynaklara yapılan atıfların sayısı da artış gösterecektir. Ancak İngilizcenin bilim dili olarak yaygın kullanıma sahip olmasından dolayı birçok disiplinde İngilizce kaynaklara gereksinim duyulacağı açıktır.

Şekil 4. Dönemler itibariyle atıf yapılan kaynakların dile göre dağılımı

Genel olarak baktığımızda tüm alanlarda disiplinlerarası çalışmaların zamanla önem kazandığı ve bunun sonucu olarak ortak çalışmaların arttığı görülmektedir. Çalışmamızda atıf yapılan kaynakların tek veya çok yazarlı olmasının zaman içinde ne ölçüde değişiklik gösterdiği araştırılmıştır. Onar yıllık dönemler halinde 40 yıllık zaman

Şekil 5. Dönemler itibariyle tezlerde atıf yapılan kaynakların yazar durumları

dilimi içinde incelenen atıflarda tek yazarlı kaynakların ağırlıklı olduğu ve dönemler itibariyle bu durumun önemli bir değişiklik göstermediği anlaşılmaktadır. Tek yazarlı kaynaklara atıf oranı %85 ile %79 arasında değişirken, araştırma kapsamında yer alan altı disiplinde yapılan tezlerde, psikoloji dışında çok yazarlı yayınlara yapılan atıf oranının düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum incelediğimiz alanlarda ortak çalışma alışkanlığının yaygınlık kazanmadığını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sosyal bilimler alanında bilgi kullanımı ve bilimsel iletişim üzerine yapılan çalışmalar fen ve teknik alanlarına göre geç başlamış çalışmalardır. Bu grubun alan ve kaynak kullanım özelliklerinin yeterince araştırılmamış olması bu kullanıcıların uzun yıllar fen bilimler kullanıcıları gibi değerlendirilmesine neden olmuştur. Bu durum bilgi merkezlerinin bu kullanıcılar için koleksiyon oluşturma ve hizmet politikalarında sağlıklı verilere dayanmadan karar almalarına ve sonuçta kullanıcı memnuniyetsizliğine neden olabilmektedir.

Bir alanın bilgi iletişim özelliklerini anlama ve değerlendirmede bibliyometrik araştırmalar ve atıf analizleri sıklıkla başvurulan yöntemlerdir. Bu çalışmada Hacettepe Üniversitesinde 1968-2007 yılları arasında psikoloji, sosyoloji, tarih, ekonomi, felsefe ve İngiliz dili edebiyatı bölümlerinde hazırlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin atıf analizleri yapılmıştır. Çalışmada atıf sayıları ve atıflarda kullanılan kaynak türlerinin yanı sıra; kullanılan kaynakların yayın dilleri, yazar sayıları ve eskime oranları incelenmiştir. Ayrıca bu özelliklerin zaman içinde ne ölçüde değişiklik gösterdiğini saptayabilmek için 40 yıllık süreç onar yıllık dilimlere ayrılarak 15.970 atıf incelenmiştir. Araştırmada sosyal bilimlerde bilimsel iletişim profilini genel olarak çizebilmenin yanı sıra sosyal bilimlerde yer alan bu altı disiplinin bilimsel iletişim açısından farklılıklarının ve benzerliklerinin de ortaya konulmasına çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre varılan sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Genelde sosyal bilimler için kitap bilimsel iletişimde en önemli kaynaktır. Kitabı ikinci sırada dergiler izlemektedir. Kitap ve dergi dışında kaynak kullanım oranı çok düşüktür. Sosyal bilimler içinde yer alan tüm disiplinlerde elektronik kaynakların yeterince kullanılmadığı; kaynak kullanım özelliklerinin zaman içinde önemli bir değişiklik göstermediği anlaşılmaktadır. Yayın dili genelde Türkçedir ve zaman içinde azalma göstermemektedir. Genel olarak atıf yapılan kaynakların yarı yaşam süresi 14 yıldır. Tek yazarlı kaynak kullanım oranı çok yazarlı kaynak kullanımına göre çok fazladır. Dönemler arasında bu özellik değişiklik göstermemektedir.

- Sosyal bilimler alanında yer almalarına rağmen disiplinler arasında bilgi kullanım özellikleri açısından farklılıklar vardır. Evrensel ve güncel bilgi kullanma özelliğine sahip disiplinler diğerlerine göre daha fazla dergi kullanmakta ve bu alanlarda literatür eskime oranı daha hızlı olmaktadır. Özellikle psikoloji alanı kaynak tercihinde yayın türü, dili, yazar sayısı gibi özellikleriyle diğer alanlardan ayrılmaktadır.

Araştırma sonucunda getirilebilecek bazı öneriler ise şu şekilde sıralanabilir:

- Bilimsel iletişimde zamana ve disipline göre farklılıkların ortaya konularak genellenebilmesi için bu konuda yapılacak araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmaların farklı kurumlarda yapılması bu konuda genelleme yapılabilmesi açısından önemlidir. Bu çalışmaların zaman içinde tekrarı bilimsel iletişimde bilgi ortamı ve kullanıcı özelliklerine bağlı olarak oluşacak değişimlerin saptanması açısından gereklidir.
- Bu tip çalışmalar sonucu elde edilen bulgulardan bilgi merkezlerinin koleksiyon seçimi ve ayıklanması ile ilgili politikaları oluşturmada yararlanılabilir. Koleksiyon politikalarının hazırlanmasında alanlar arasındaki farklılıklara dikkat edilmesi, aynı alan içinde yer almasına rağmen farklı disiplinlerin özelliklerinin hazırlanacak seçim ve sağlama politikalarına yansıtılması koleksiyonun kullanım oranını ve kullanıcı memnuniyetini artıracaktır.

Kaynakça

- Bar-Ilan, J. B., Peritz, B. J. ve Wolman, Y. (2001). A survey on the use of electronic databases and electronic journals accessed through the web by the academic staff of Israeli universities. *The Journal of Academic Librarianship*, 29, 6, 346-361.
- Besimoğlu, C. (2007). *Akademisyenlerin elektronik dergi kullanımında disiplinler arasındaki farklılıklar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Brittain, M. J. (1984). Internationality of the social sciences: implications for information transfer. *Journal of the American Society for Information Science*, 35, 1, 11-18.
- Broadus, R. N. (1971). The literature of the social science: a survey of the citation studies. *International Social Sciences Journal*, 23, 236-243.
- Cronin, B., Synder, H. ve Atkins, H. (1997). Comparative citation rankings of authors in monographic and journal literature: a study of sociology. *Journal of Documentation*, 53, 263-273.
- Cullars, J. M. (1998). Citation characteristics of English language monographs in philosophy. *Library and Information Science Research*, 20, 41-68.
- Glänzel, W. ve Schoepflin, U. (1999). A bibliometric study of reference literature in the sciences and social sciences. *Information Processing and Management*, 35, 31-44.

- Hicks, D. (2004). The four literatures of social sciences. H. F. Moed ve diğerleri (yay.haz.), *Handbook of Quantitative Science and Technology Research* içinde (ss.473-496). 28.02.2008 tarihinde <http://www.springerlink.com/content/u72838h3h733220j/fulltext.pdf> adresinden erişildi.
- Hicks, D. (1999). The difficulty of achieving full coverage of international social science literature and bibliometric consequences. *Scientometrics*, 44, 193-215.
- Huang, M. ve Chang, Y. (2008). Characteristics of research output in social sciences and humanities: From a research evaluation perspective. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59, 11, 1819-1828.
- Nederhof, A. J. (2006). Bibliometric monitoring of research performance in the social science and the humanities. *Scientometrics*, 66, 1, 81-100.
- Kyvik, S. (2003). Changing trends in publishing behaviour among university faculty, 1980-2000. *Scientometrics*, 58, 35-48.
- Lindholm-Romantschuk, Y. ve Warner, J. (1996). The role of monographs in scholarly communication: an empirical study of philosophy, sociology and economics. *Journal of Documentation*, 52, 389-404.
- Line, M.B. (1970). The 'half-life' of periodical literature: Apparent and real obsolescence. *Journal of Documentation*, 26, 46-54.
- Robb, M. ve Janes, M. (2003). Research on the research support needs of social scientists. *69th. IFLA Council and General Conference, Berlin, August 1-9, 2003*. 27.08.2008 tarihinde <http://www.ifla.org/IV/ifla69/papers/083e-Robb-Janes.pdf> adresinden erişildi.
- Rubio, A. V. (1992). Scientific production of Spanish Universities in the fields of social sciences and language. *Scientometrics*, 24, 3-19.
- Schaffer, T. (2004). Psychology citations revisited: Behavioral research in the age of electronic resources. *Journal of Academic Librarianship*, 30, 354-360.
- Schottlaender, B. C., Lawrence, G. S., Johns, C., Le Donne, C. ve Fosbender, L. (2004). *Collection Management Strategies in a Digital Environment: A Project of the Collection Management Initiative of the University of California Libraries*. 24.08.2008 tarihinde <http://www.ucop.edu/cmi/finalreport/> adresinden erişildi.
- Shontz, D. (1992). The serial/monograph ratio in psychology: Application at the local level. *Behavioral & Social Sciences Librarian*, 11, 2, 91-105.
- Skelton, B. (1973). Scientists and social scientists as information users: A comparison of results of science user studies with the investigation into information requirements of the social sciences. *Journal of Librarianship*, 5, 2, 138-156.
- Slater, M. (1988). Social scientists' information needs in the 1980s. *Journal of Documentation*, 44, 3, 226-237.
- Tenopir, C. ve King, D. W. (2002). Reading behaviour and electronic journals. *Learned Publishing*, 15, 259-265.

- Tommney, H. ve Burton, P. (1998). Electronic journals: a study of usage and attitudes amongs academics. *Journal of Information Science*, 24, 6, 419-429.
- Uçak, N. (2005). Sosyal bilimlerde bilginin üretimi, erişimi ve kullanımı. O. Horata (Ed.) *Sosyal Bilimlerde Süreli Yayınlar ve Bilgi Teknolojileri Sempozyumu, Bildiriler* içinde (ss.92-103). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Uçak, N. (1997). *Bilim adamlarının bilgi arama davranışları ve bunu etkileyen nedenler*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Wehmeyer, J. M. ve Wehmeyer, S. (1999). The comparative importance of books: clinical psychology in the health sciences library. *Bulletin of the Medical Library Association*, 87, 2, 187-191.
- Yitzhaki, M. (1998). The language preference in sociology, *Scientometrics*, 41, 1-2, 243-254.